

A FŐVÁROSI SZÍNIGAZGATÓI PÁLYÁZAT ELSŐ FORDULÓJA

VAJÚDNAK A HEGYEK I.

Mire ezek a sorok megjelennek, már lezajlott a fővárosi színházak igazgatói pályázatának második fordulója is - beköszöntött az újabb néhány éves nyugalom. Szerkesztőségünk átmenetileg felfüggeszti a szakma legkülönbözőbb képviselőihez intézett, különböző-különb formákban előadott felkéréseit: fejtenék ki véleményüket a színházi struktúra állapotáról, lehetőségeiről és jövőjéről. A jövő ugyanis pillanatnyilag nem aktuális. Lehetőség egy ideig nincsen, az állapot olyan, amilyen: adott. Amúgy is elég gyér számban jelentek meg nálunk effajta vélemények; igazi vita nem bontakozott ki - konszenzus vagy jövőkép még kevésbé.

Pedig véleménye mindenkinek van a színházművészet mai állapotáról. Az intézményvezetők - tisztelet a kivételnek - a jelenlegi állapot fenntartása mellett kardoskodnak, főleg informális beszélgetések keretében. A „trónkövetelő” új nemzedék tagjai pedig - szintén tisztelet a kivételnek - nem a pályázati formát preferálják színházalapítási törekvéseikben.

Tisztem szerint ebben a cikkben az úgynevezett „első forduló” igazgatói pályázatainak elbírálási procedúrájáról számolok be - miközben a végeredményt, ugye, már el is felejtettük. A gyorsabb sajtó hajlamos úgy interpretálni az egészet, hogy valójában nem történt semmi; ez nemcsak azért baj, mert így nem igaz, hanem mert a csúsztatás veszélyes: arra sarkallhatja a döntéshozókat, hogy az intézkedések látványosságát helyezték előtérbe. Az eddigi leglátványosabb intézkedés a bizottság történetében Székely Gábor színház-igazgatói pályázatának elbírálása volt.

ELŐZMÉNYEK

Minél közelebb kerültünk a bűvös 2000. évhez, annál többen és többször ismerték fel és be írásban és szóban, mekkora hiba volt annak idején (amikor a kettessel kezdődő évszám még csak a sci-fikben szerepelt) ugyanarra az időpontra tervezettni az önkormányzattal majdnem az összes fővárosi színház igazgatói helyének pályázatát. Akkoriban sokan úgy képzeltek, hogy a kinevezések és személycserék átgondolt, kidolgozott strukturális reform keretében zajlanak majd, a szakma és a hivatal teljes konszenzusával. Durva hazugság lenne tagadni, hogy a hivatal (a fővárosi önkormányzat) időnként kísérletet tett arra, hogy ennek a bizonyos strukturális reformnak a kidolgozására rávegye a szakmát. A szakma is megpróbálta végiggondolni a helyzetét. De mi-

vel minden feltevés, gondolatkísérlet azonnal színház- és személynevekbe ütközött - mindjárt zátonyra is futott. Es hiába tornyosultak (és tornyosulnak ma is) a finanszírozási, működtetési, támogatási gondok, a szakma emelkedett erkölcsi és személyiségi jogi húrok pengetésével elszabotálta a reformot. Es egyes szószólói még ideológiát is gyártottak ehhez.

Igaz: teheték. A tulajdonos ugyanis (szintén az önkormányzat) nem merete vagy nem tudta megfogalmazni, mennyi és milyen színházat akar; pontosabban: mennyit és milyen bír fenntartani. Vezetői úgy gondolják, ennek meghatározása is a szakma dolga - és ebben tévednek. Próbálkoztak néha a saját szakállukra némi változtatással - meg is kapták érte a magukét; lásd Thália Színház. Pedig - az eltelt idő bizonyítja - az elgondolás nem volt rossz, csak a kivitelezés botrányosan amatőr és tévova.

Voltak még szakmai tanácskozások, dolgozott néhány alkalmi munkacsoport, szerveztek beszélgetéseket - kódolva volt a „nulla eredmény”. Aztán eljött a pályázatok kiírásának ideje - és már csak annyit lehetett tenni, hogy két csoportra bontották a színházakat, praktikus szempontok alapján.

Az első csoportba került a főváros két problémamentes művészszínháza: a Katona és a Radnóti. Es még három: a Vígszínház, a Madách és az Új. Ez utóbbiaknál volt némi - szigorúan informális - önkormányzati törekvés és biztatás arra, hogy a jelenlegi vezetőkön kívül mások is jelentkezzenek; egyszerűen *tudni lehetett*, hogy ha érkezik jó pályázat az igazgatóén kívül, az nem teljesen esélytelen.

Ez a törekvés a Vígszínház esetében volt a leggyengébb. Noha sokan elégedetlenek többé vagy kevésbé a színház művészi állapottal, nemigen akad köztük, aki „bevállalná” a hatalmas épület működtetését. Es nemcsak vállalkozóról vagy önjelöltről nem lehetett hallani - kért és kéretlen tanácsadók sem találtak posszibilis embert. Ráadásul ott ez a bizonytalanság a Pesti Színház leválasztása körül; Marton László igazgatónak annyi az ellenérve, hogy ő erre aligha kapható. Az önkormányzatnak pénze nincs rá - mostanság annyi aktuális az ötletből, hogy Martonnak feladatául rótták ki a leválasztás lehetőségeinek vizsgálatát. Valamint: nem a maximálisan lehetséges öt, hanem csak négy évre bízták meg őt az igazgatói teendők ellátásával. A kulturális bizottság íratlan szabályzatában ez önmagában is jelez bizonyos mértékű bizalmatlanságot; túl azon a praktikus szemponton, hogy ezentúl

szeretnék elkerülni a tömeges igazgatói pályázatást.

A változtatásra való hajlam közepesnek volt mondható az Új Színház igazgatói kinevezésében. Ez a legbonyolultabb ügy, mert a legkevésbé szakmai motivációi vannak a feszengésnek: nevezetesen az „ösbűn”. Nem beszéltem olyan kulturális bizottsági taggal, aki részt vett a három évvel ezelőtti döntésben, és ma büszke volna rá; annál inkább olyanokkal, akik bánják vagy szégyellik. Csakhogy ebből a helyzetből vagy érzésből három lehetőség adódik, melyek közül kettő éppen ellentétes egymással. Az első, mely teljességgel teoretikus: helyreállítani az eredeti állapotot. (Ez nemcsak azért lehetetlen, mert Székely Gábor nem pályázott, hanem azért is, mert az összbizottsági tévedésért nem lenne ildomos egyedül Márta Istvánt megbüntetni. Túl azon, hogy az általa vezetett színház művészi teljesítménye legfeljebb a bizottsági tagokat lephette meg, mert amúgy nem meglepő, hogy - enyhén szólva - alatta marad az előző érének.) A második: láthatóvá tenni a tévedés beismerését olyan formán, hogy egy másik pályázót hirdetnek ki győztesnek. (Ez is „bünti” - „önbünti” nélkül.) A harmadik, mely az előző ellentéte: éppen hogy okulni az előző ügyből, és további bizalmat szavazni Mártának, hátha a statisztikai mutatók mellett valami más is kinövi magát.

Komoly dilemma ez, melyet alig enyhít - sőt bizonyos értelemben tovább súlyosbít -, hogy a színházra Márta Istvánon kívül egyedül Alföldi Róbert pályázott eséllyel, aki szintén lefutotta a maga próbakörét a Székely-féle pályázatban, nem is szerepelt dicsőtelenül. De akkor szakmai szempontok senkinél nem játszottak szerepet. Hanem azóta Alföldi körül is megváltozott a levegő. Nem csak arról van szó, hogy újabb rendezései környékén komoly kis alkotógárda látszik stabilizálódni; nem is csak arról, hogy maga Alföldi is „érettebbé” vált; s még csak nem is arról, hogy hovatovább nem tekinthető „túl fiatalnak” egy saját színházhoz. Hanem mindezek felett arról, hogy az a színház, amelyre Alföldi most beadta a pályázatát, éppen abban a vonatkozásban nem jeleskedik, amelyben Alföldi komoly ígéret: az érdekes, izgalmas előadásokban. Ez az egész - vázlatosan elbeszélte - szövevény kétségkívül megnehezítette a döntéshozók dolgát, de lehetetlenné azért nem tette.

A legkomolyabb változtatási törekvés Kerényi Imre személye körül összpontosult. Bármekkora duzzadt is az igazgató vezénylet színházi „piár”, aki csak egyetlen

Hiszem, hogy szükség van ma Budapesten egy olyan prózai színházra, amely vállalja azt a feladatot, amelynek alapvető művészi célja, hogy a klasszikus és kortárs színház és dráma értékeit úgy próbálja értelmezni és újrafogalmazni, hogy az megfeleljen annak a kor-nak és korosztálynak, amelyben születik, és akiknek születik.

Ahhoz, hogy az általam leírt művészi elv megvalósulhasson - a nyugat-európai modellet követve -, szükségesek bizonyos változtatások, mert tapasztalatom szerint ezek nélkül a színház intézményi jellege erősödik, az alapos műhely- és művészi munka rovására. Es bármennyire fájó, ki kell mondani, hogy a színház nem szociális és demokratikus intézmény.

Nem a nagy hagyománnyal rendelkező társulati forma megszüntetéséről beszélek, hanem egy középútról a befogadó színház és a társulattal rendelkező színház között, amely szerint lényegében most is működnek a budapesti színházak. A fővárosban még a kisebb színházakban is húsz-huszonöt fős társulat van. Tapasztalatom szerint mégis mindenhol legfeljebb tíz-tizenöt színész dolgozik folyamatosan, és kap olyan feladatot, amely szakmailag kielégíti, és boldoggá teszi. A többiek elégedetlenek, türelmetlenek, de írhatnám azt is, hogy elkeseredettek és boldogtalanok. Ezért az általam elképzelt Új Színház társulata „mindössze” tíz-tizenöt színészből állna.

A kisebb társulat lehetővé teszi, hogy a felszabaduló pénzből, ha szükséges, vendégművészeket hívjunk meg.

Az is a struktúraváltás része, hogy megpróbálkoznánk a blokkosított műsorral. Ha egy-egy előadás sikeres, akkor havonta négy-öt egymást követő estén is műsorra lehetne tűzni. Ennek előnyeit, azt hiszem, nem kell részleteznem (a napi többszöri díszletépítés és -bontás redukálásával a kiadások is csökkennének), művészi értelemben is sokkal „kifizetődőbb” lenne. mert a színészek is sokkal nagyobb biztonsággal és intenzitással játszanák az előadást, ha az nem havonta egyszer-kétszer kerülne műsorra.

Egy nyitott színházban is használni kell a kor jeleit, a tömegkultúrára jellemző hatás-elemeket, valamint a korra jellemző gondolkodást, és ennek tudatában ravaszabban, „alkalmazkodóbban” kell és lehet a fiatalabb nemzedékeket nevelni, ízlésvilágukat formálni. Nem művészi megalkuvásról beszélek, hanem arról, hogy valami rosszul értelmezett művészi meggyőződéstől vezérelve ne alakítsuk a színházat poros múzeummmá.

„Tiszteletlenebbül”, bátrabban, merészebben kell gondolkoznunk, értelmeznünk, elemeznünk. Igenis újra kell fordítani a klasszikusokat, le kell porolni az évtizedek, évszázadok alatt rájuk rakódott áhítat és - meg merem kockáztatni - sznobizmus porát.

Amennyiben lehetőséget kapok az Új Színház vezetésére, egy nyitott, rugalmas, Európára kíváncsi színházat szeretnék munkatársaimmal létrehozni. Külföldi színházi „fenegyerek” dolgoznának Magyarországon, naprakészen ismerhetnék meg a kortárs angol, német, szlovák, szerb, román, bolgár drámairodalom új darabjait. Sőt, azokat is, amelyeket a társulat megismerése után nekünk írnának a szerzők.

A nagyszínházban ismert és kevésbé ismert klasszikus darabok kerülnének színre, mai korszerű értelmezésben és színpadi megvalósításban. A stúdió pedig a kortárs dráma színhelye lenne európai és fiatal magyar drámaírók műveivel, bekapcsolva ezzel a magyar drámát is az európai körforgásba. A 2001-2002. évad tervezett négy bemutatója:

Nagyszínház:

Schiller: *Az orléans-i szűz*, Hauptmann: *Patkányok* vagy Csehov: *Platonov*, Shakespeare: *Szentivánéji álom*, Szép Ernő: *Völegény* vagy Mikszáth Kálmán-Harsányi Zsolt: *A Noszty fiú este Tóth Marival*.

A stúdióban a következő darabok közül választanánk:

Ravenhill: *Shopping and fucking*, Sribljanović: *Családtörténetek, Belgrád*, Fosse: *A név*, Kane: *Megfeszülva*.

Az említett darabok rendezésére szeretném megnyerni többek között Szász Jánost, Znamenák Istvánt, Mohácsi Jánost, Zsótér Sándort, Eszenyi Enikőt, Thomas Ostermeiert, Sven

Részletek Alföldi Róbert pályázatából

szakmai félpillantást vet a színpadra, látja, mi történt itt. Egy jobb sorsra érdemes társulat lenullázása, karöltve egy bővlira éhes nézői kereslet generálásával; a Madách Színház a maga szakmai izoláltságában teljes mértékben megérett egy igen alapos fordulatra. Bármilyen aktívan sürgölődik a színház igazgatója a szakma egészét érintő véleménynyilvánítások terén, immár nemcsak az általa sokat szidott kritika, hanem a tulajdonos is megnézett egy-két előadást, és a szakma Kerényin kívüli részének csendes, de határozott támogatásától kísérve meghirdette ezt az informális kis akciót a Madách Színház megváltoztatására.

Előzetesen több lehetséges forgatókönyv

is létezett. Mindegyik abból indult ki, hogy szakmászerte tudatni kellene: a Madách igazgatói széke *tényleg* kiadó. Pályázzon, aki ambicionálja - és tényleg a legjobb nyer majd. Ennek variációjaként volt néhány tudakozó-dó telefonbeszélgetés is, jelezvén: ha épkezláb ötletet (értsd: nevet) kap, az önkormányzat hajlandó erre külön is felhívni egy alkalmasnak tetsző jelölt figyelmét. Egy másik változat szerint az is előfordulhat, hogy az első fordulón esetleg eredménytelennek ítélik a pályázatot, és újra kiírják; egy ilyen gesztussal ugyanis nyilvánossá válik az (önkormányzat változtatási szándéka. A bizottság azt is tudta, hogy Kerényin mögött elszán-tan nem sorakozik fel egyik politikai párt

sem - és nem azért, mert ő az áhítottan politikailag semleges színházi vezető. Ellenkezőleg: a maga változatos módján majdnem mindegyik pártot lehasználta már.

A szakmai zsűri tagjai - Csizmadia Tibor, Nagy András, Szűcs Katalin, Wettstein Tibor és Végvári Tamás - derekas munkát végeztek, és árnyalt pályázati értékelésekkel álltak a kulturális bizottság elé (az öt szakmai bíráló mellé minden színház esetében két „belső” ember is került az éppen szóban forgó színházból - így volt minden esetben hét szavazat). Azt ők sem tudták, hogy Schiffer János alpolgármester a saját véleménye kialakításában - inkább tán megerősítésében - külön tanácsadó testületet foglalkoztatott. Titokban tartania nem kellett volna, hiszen joga van hozzá, sőt, messziről nézve kifejezetten dicséretes, ha - noha ő nem szavaz a kulturális bizottságban, csak éppen iránymutatása meg-határozhatja a frakció tagjainak szavazatát

mások véleményét is megkérdezi: merre is befolyásolja a politikai döntéshozó testület MSZP- (és a koalíció okán: SZDSZ-) frakcióját. Ennek az informális testületnek öt tagja volt: Babarczy László, Tarján Tamás, Szinetár Miklós, Szűcs Miklós és Lengyel György. Ok nem ülészttek, hanem egyenként - személyesen vagy telefonon - mondták el véleményüket Schiffer János-nak. Aki igen ügyesen tette fel a kérdéseket; nem pusztán arra volt ugyanis kíváncsi, hogy a tanácsadó kit tart jobbnak az igazgatói posztra. hanem arra is, milyen arányban. Ezzel a kis kiegészítéssel biztosította saját magának, hogy adott esetben a többségével ellentétes véleményt tegye magáévá (és erre biztassa a bizottság megfelelő tagjait is). „Az első forduló után, a sajtóból tudtam meg, hogy volt ez a tanácsadó kör. Addig csak azt hallottam, hogy Schiffer sokszor és nyomatékosan hivatkozik Babarczyra - gondoltam, vele elbeszélgetett”, meséli Körmeny Ferenc jóval később.

A Katona József Színház és a Radnóti Színház esetében mind a formális, mind a Schiffer-féle szakmai zsűriben sima, egyhangú döntés született. Amiként így történt a kulturális bizottság ülésén is; azzal, a MIÉP részéről már-már kötelező számársággal, hogy két képviselőjük nemmel voksolt Bálint Andráásra.

NEHÉZ DÖNTÉSEK HOSSZÚ NAPJA

A kulturális bizottságnak tizenhárom tagja van; négy MSZP-s, négy SZDSZ-es, két MDF-es - egy frakcióban az egyetlen fideszessel - és két MIÉP-es. Mindannyian jelen voltak. Az ülés elején Körmeny Ferenc, a bizottság elnöke indítványozta, hogy csak azokat hallgassák meg az ülésen, akiket a szakmai testület javasolt. Aztán ezzel a formálisnak tűnő javaslattal (hiszen már a meghívó is így ment ki az érintetteknek) eljártak egy kicsit; amikor Kovács Zsolt, a MIÉP képviselője többszöri hozzászólással próbálta rábíni a többieket arra, hogy Korcsmáros Györgyöt is hívják be, tudni lehetett, hogy a Madách igazgatói széke nagyon billeg, és komoly lobbizás történt azon,

Ma már semmiféle művészeti intézmény nem működhet hatékonyan alaposan megtervezett és végrehajtott reklám- és PR-, illetve marketingterv nélkül.

Ezért az első évadban nem csupán a műsortervet és a bemutatók időpontját kell ismertté tenni, hanem egy intenzív, tudatos, összehangolt kommunikációs stratégia alapján kell működni és tájékoztatni. Olyan speciális marketingtervet kell kidolgozni, melynek nyomán a „ki-bocsátott” információ érthető és befogadható minél szélesebb társadalmi és kultúrréteg számára, mint ahogy a színház sem szeretne mást, mint olyan előadásokat létrehozni, amelyek közérthetőek.

Az általam elképzelt színház kommunikációs munkájának „megelőzőnek”, nem pedig az „eseményeket követő” jel-legűnek kell lennie. Folyamatos „előre tájékoztatás” arról, hogy mi történt, mi történik és mi fog történni a színházban, a színházzal, a művészekkel. (Nagyon fontos, hogy ma a színház azt is felvállalja, hogy a nyugat-európai modell szerint menedzseli művészeit.)

A PR azonban nem korlátozódhat csupán a sajtókapcsolatokra és a tömegkommunikációs eszközök igénybevételére, elengedhetetlen feltétel az aktív párbeszéd a szakmával: fontos a szakmai „háttértámogatás” megléte és tudatosítása.

Megvalósítási stratégiánkban fontos szerepet kapna a széles körű kommunikációs csomag célcsoportokra koncentrált alkalmazása. Mind a PR (sajtóreggeli, személyes interjú, stúdióbeszélgetés, sajtósarok, sajtótájékoztató), a direct marketing (hírlevél, szórólap, információs csomag), az event marketing (rendezvényszervezés, felolvasóestek, közönségtalálkozó, fesztiválok szervezésében való közreműködés), mind a klasszikus reklám területén (felhasználva a közterületi, az elektronikus és írott média által nyújtott összes

Részlet Alföldi Róbert pályázatából

hogy kirázza belőle Kerényit. „Engem ugyan nem hívtak fel senki” - mondta a folyosón dac és beletörődés elegyes hangján Schuster Lóránt, majd hozzáfűzte: „de hát én MIÉP-es vagyok.” Odabent a teremben még az is elhangzott, hogy a Madách pályázatának megtárgyalását jó lenne elhalasztani egy héttel (a hátul ülő újságírócsapat ekkor hitte azt, hogy az a forgatókönyv lép életbe, amely az érvénytelenítést és az új kiírást pár-tolja), de Kovács Zsoltot nagy többséggel le-szavazták.

Nem így Gy. Németh Erzsébetet, a bizottság MSZP-s alelnökét, aki azt javasolta, hogy a személyi döntéseknél titkosan szavazzanak. Ezt egyhangúlag megszavazták. Akiket megkérdeztem - Körmendyt, Schiffert -, miért jó ez, pontosabban: miért nem lehet nyíltan vállalni kinek-kinek a véleményét, le-intettek: ez így szokás. Gondolom, például azért, hogy el lehessen térni a frakciófegyelemtől.

Elég lassan, de amúgy döccenő nélkül

vette a bizottság az első két fordulót - noha a levegőben gyűlt a feszültség. Talán többen is meghallották azért, hogy Zsámbéki Gábor erőteljesen ráirányította a figyelmet a színészfizetések abszurd voltára, valamint megnevezte hamarosan kinevezendő főrendezőjét (és nyilván valamikori lehetséges utódját) Máté Gábor személyében. Azután Marton Lászlóra és a Vígszínházra került a sor.

Az ő pályázatának elbírálásakor a szakmai zsűri részletesen elemezte a színház helyzetét és jelen művészi állapotát. Kétélyei és kritikai megjegyzései nem érintették ugyan azon véleményét, hogy Martont ismét nevezze ki a kulturális bizottság, de mintegy alátámasztották a kiírásban szereplő figyelemzést: a négyéves terminust. Egészében véve ugyanezen az állásponton volt a Schiffer-féle tanácsadógaráda is; ahogy Tarján Tamás fogalmazott: „számomra az ő személyének nincs is ma alternatívája.”

Érdekes - inkább érdes - támogatás övezi Marton igazgatóságát; a Vígszínház és a Pesti Színház elmúlt néhány évével kapcsolatban ki inkább, ki kevésbé ingerült vagy elégedetlen. Közben mélyseges együttérzés kíséri Marton azon erőfeszítéseit, amelyekkel igyekeznek megtölteni a Víg hatalmas nézőterét - és nem indul el a Kerényi kikaposta úton. Mindez kifejeződik a négyéves megbízásban - és a remény, hogy valahonnan, akár a semmiből felbukkan majd egy ideális utód; mert egyelőre úgy látszik, maga Marton nemigen keresgéli.

A bizottság oda se hederített a szakmai-kritikai észrevételekre; érdeklődését a kiírásban is lebegtetett pesti színházi leválasztás csigázta fel. Erről elvitakoztak legalább fél-órát, noha az elkövetkezendő négy évben Martonnak csak a lehetőséget kell megvizsgálni.

A Madách Színházra négyen pályáztak: Kerényi Imre, Szirtes Tamás, Korcsmáros György és Nagy Viktor. Kerényi és Szirtes külön pályázatát „szobacserés megoldásnak” becézte a zsargon; bármelyikük nyer, a másik is ott marad, nem történik semmi. Viszont két pályázattal mégis kétszer annyi az esélyük, mint egygel. Cinikus és ügyes megoldás - de nem a nyerő.

Ahhoz volt elég, hogy a bizottság elé kerüljön kívül ne kerüljön más: a szakmai zsűri a két másik pályázatot nem tartotta érdemesnek a bizottság elé kerülésre. Kerényi Imre meghallgatására heten, Szirtesére hárman szavaztak.

Muszáj emlékeztetnem az olvasókat arra, hogy a bizottság elé mindig legalább két pályázó kerül - már ha egyáltalán van annyi. Azért történik ez így, mert - három évvel ezelőtt Körmendy Ferenc győzte meg róla az akkori szakmai testületet - „a bizottságnak alternatívát kell nyújtani”. Nem csak elvben

biztosítani kell számára, hogy ha nem a szakmai zsűri által legalkalmasabbnak tartott jelöltre szavaz, ezt még mindig a szakmaiság szempontjából legitim módon tehesse. Ennek abszurd és szélsőséges formája az volt, amikor három éve a Székely-ügy kapcsán a szakmai zsűri „nulla” szavazattal javasolta meghallgatni a másik jelöltet, Márta Istvánt, aki ilyenformán mégis a bizottság elé került, majd el is nyerte az Új Színház igazgatói posztját.

Kerényi Imre gördülékeny szónoklatban

Azt hiszem, nem lehet „elhallgatni”, hogy három évvel ezelőtt már megpályáztam az Új Színház igazgatói posztját. Az azóta eltelt időben lényegében nem változtak elképzeléseim arról, *hogyan tudna ma egy színház korszerűen működni*. Most is abban hiszek, amiben három évvel ezelőtt hittem. Azóta létrehozott munkáimnak köszönhetően talán reálisabban látom azt, *hogyan tudna ma egy színház korszerűen működni*.

Ha a pályázatomban leírt színház létrejönne, valóban egy új generáció kapna arra lehetőséget, hogy megmutassa, ő hogyan képzei. Hiszen a vezetőség, a művészek jó része a harmincasok közül kerülne ki. Fény derülne arra, hogy ennek a generációnak csak a „szája járt”, vagy tényleg tud egy új irányt mutatni, ebben az új irányt vett, szép (?) új világban.

Szándékosan nem beszélek csapatról. Tapasztalatom, hogy az vagy létrejön úgy, hogy akik alkotják, észre sem veszik, vagy csak azzal vagyunk elfoglalva, hogy csapatot alkossunk, és akkor elfelejtünk dolgozni.

Jelenlegi és leendő munkatársaimmal/barátaimmal „semmi mást” nem szeretnék csinálni, mint dolgozni. Valóban elkezdni felnőtt életünket.

Egy *Új Színházat* létrehozni.

Részlet Alföldi Róbert pályázatából

tárta a bizottság elé nézetét arról, hogy a tanítványok miért hagyják ott a mestereiket (néhány tévova másodpercig azt hittem, a főiskolai helyzetéről beszél). Költői kérdést tett fel: vajon muszáj-e szétválasztani a kör-úti és a Madách téri épületeket; nem maradhatnának inkább együtt? Aztán ismertette pályázatának tetszetős téziseit, részletesebben azt az elképzelését, ahogyan a jövőben a Madách Kamarát működtetné: népszerűbb néven a Mácsai-verziót. (A pályázat részleteit keretben közöljük.) Az én fordításomban Kerényi azt vetette fel a bizottságnak: nem lehetne-e úgy elindítani ezt a kívánatosnak tartott változást, hogy ő is ott marad. Avagy: ha Mácsait afféle aligazgatói poszt-hoz juttatja, nem kaphatná-e meg cserébe a főigazgatót?

Ügyes húzás, hallatszott mindenfelől; nemcsak az ülésteremben, hanem a folyosón is, nemcsak a bizottsági tagoktól, hanem mindenkitől, aki hallotta. Egy kritikus rátámadt Mácsaira: ugyan, miért dob mentőövet Kerényinek? S egyáltalán: tudja-e, hogy ha Kerényit kinevezik, az csakis neki, Mácsainak köszönhető?

Mácsai azt mondja: tudja. És azt is mondja: szerinte Kerényi komolyan gondolja, hogy önállóságot és szabadságot ad neki a Madách Kamarában - azt nem taglaltuk, szerinte kényszerből-e vagy sem. A bizottság előtti „szűzbeszédében” Kerényivel szemben korrekten, de azért igen határozottan kiállt a kis Madách alapvető profilváltása mellett; a vázolt program, az abban részt vevő művészek névsora, valamint a célkitűzés kétségtelenül olyan színházra mutat, amely abszolúte

testidegen a körüti épület szellemiségétől. Mácsai öntudatos és hatásos beszéde tetszett a bizottsági tagoknak. Csak a fideszes Hont András kérdezett rá arra, hogy vajon a szerződésben kikötött hetvenöt százalékos nézettség (ha ennyire zuhan vissza a Mácsai vezette kamaraszínház, azonnal visszaáll Kerényi egyeduralma) reális kikötés-e a profilváltás mértékét és tartalmát tekintve. Magyarul: Kerényi és Mácsai szerződésében megilleti-e Mácsait a minden kezdő igazgatónak kijáró „bukási jog”?

A két pályázatról szólva ismét csak a MI-ÉP-es Kovács Zsolt találta fején a szöveget, amikor azt mondta, hogy hiszen „Szirtes és Kerényi pályázata azonos”.

Szűcs Katalin, aki a szakmai zsűri egyetlen kritikustagja volt, elmondja elmondta a bizottság előtt is -, hogy Kerényi pályázatát elsősorban a „Mácsai-verzió” miatt tartották támogatásra érdemesnek. „Túl azon, hogy a pályázatban komolyan körvonalazódik a két épület szétválasztása, ígéretesnek látszik a Madách Színház színészeire nézvést is. Azt ígéri ugyanis, hogy pozitív változás állhat be a színészgárda művészi kondíciójában. Szirtes pályázatáról legtöbbször azt gondoltuk, hogy ha ő nyer, globálissá válik az általa eddig is képviselt zenés szórakoztatás, amelynek színvonalát nem tartottuk sokra.” A bizottsági ülésen úgy fogalmazott: „Kerényi pályázatát ilyenformán egyhangúlag támogattuk, Szirtesre öten szavaztak.”

„A négy - részben összehangolt -, a Madách Színház igazgatására benyújtott pályázat sorrendje az én megítélésemben: Kerényi Imre, Nagy Viktor, Korcsmáros György, Szirtes Tamás. Tehát a bizottság előtt másodikként versenyztetett pályázatot magam a leggyengébbnek tartom. Kerényié toronymagasan kiemelkedett, és ezt az öntömjenező stílus, a direktortól megszokott mellé-, fölé-, alá- és sehova-beszélés sem homályosíthatta el. A Madách Kamara leválasztását mint követelményt egyedül ő gondolta végig, figyelemre méltó elképzelést erre egyedül ő dolgozott ki (kellő okossággal, úgy, hogy a jelölt, Mácsai Pál által megkezdendő út ne csak a kamaraszínház önállósodásához, hanem épp a két intézmény még erősebb kapcsolatához, sőt: más formációs lehetőségekhez is vezethessen).” Ez Tarján Tamás kritikus véleménye, amelylyel Schiffer János álláspontjának megerősítéséhez járult hozzá. Babarczy László szerint „senki sem szereti ugyan Kerényi szín-házát, de hát a nagy színházakat meg kell tölteni, ő pedig megtölti. Olyan közönséget neveltek ki maguknak, amellyel igencsak megnehezítik a saját dolgukat, a változtatás lehetőségét. És nincs ütőképes alternatíva sem. Szirtes pályázata pedig blöff.” „Nem volt nehéz rájönni, hogy Szirtes pályázata »le van pacsziva«, mondta Körmeny is, jelezvén, hogy a bizottság sem szereti, ha hülyének nézik.

„En ugyan nagyon nem szeretem a Kerényi-féle színházat - de hát nem nekem kell szeretnem”, vetítette előre szavazatát a folyosón az SZDSZ egyik képviselője. „A bizottság kényszerhelyzetben van. Ha igazgatót akar választani, és nem akarja Mácsai Pált megfosztani a változtatás lehetőségétől - Kerényi lesz az igazgató”, mondta az egyik MSZP-s, majd hozzátette: „pedig még ma

2000-ben a Madách Színház részesedése a budapesti színházi előadásszámban tizennégy százalék fölött várható.

2000-ben a Madách Színház részesedése az országos nézőszámban kilenc százalék fölé becsülhető.

2000-ben a Madách Színház részesedése a budapesti össznézőszámban tizennyolc százalék fölött várható.

2000-ben a Madách Színház nézőszáma várhatóan meghaladja a nála nagyobb Vígszínházét, sőt megközelíti az Opera és az Erkel együttes látogatottságát.

A főváros relative legkevésbé támogatott színháza a Madách, melyet megelőz még a Vidám is, sor-rendben felfelé ezután a Mikroszkóp, a József Attila, a Víg, a Radnóti, az Operett, a Thália, a Báb, a Katona, a Szabad Tér és a Kolibri következik, legelőkelőbb helyen áll az Új Színház.

A Madách Színház sok száz főt foglalkoztató, magas előadás- és nézőszámot produkáló színházi nagyüzem, jelentős napi bevételre, azaz sikerre van ítélve. Csak a sikerműfajban sikeresen működve képes fennmaradni, s ezt vállalja is.

A Madách Színház nem álmaim színháza, de szükséglet. Az Erzsébet és Károly körutakon van, egy Budapest nevű fővárosban, ahol neki ez a szerep jutott. A Madách Színház igazgatójának lenni meghatározott szerep, ezt a szerepet játszom jó ideje, s ha szükség van rá, folytatom.

A fővárosban egyedül a Madách Színház leendő vezetője gondolkozhat el komolyan a leválasztáson. A sikeresen megvalósult bővítési rekonstrukciónak köszönhetően ugyanis a körüti épület kompakt. Építészeti és szakmailag is az, hisz tartalmazza a százfős Tolnay Szalont és az akár kétszáz főt befogadni tudó Madách Stúdiót.

Amennyiben a fenntartó jelen pályázatot hirdeti ki nyertesnek, Mácsai Pállal szerződést kötök, melyben megbízom őt a Madách Kamara művészeti vezetői teendőinek ellátásával a 2001. 02. 01-461 2004. 01. 31-ig tartó időszakra.

- 2001. 08. 21-től kezdődően teljes szuverenitással átveszi a Madách Kamara művészeti irányítását,

- kötelezi magát, hogy tevékenységével Hofi Géza működését, évek óta kialakult próba- és előadási algoritmusát nem sérti.

- Mácsai Pál programját fokozatosan, produkcióról produkcióra haladva építi fel,

- amint egy produkciója belép, a színházigazgató egy előadást levesz a Kamara repertoárjáról, ez a folyamat így ismétlődik a megbízás lejártáig.

- Mácsai Pál csapatát a társulatból és azon kívülről is szervezi.

Produkcióihoz előállítási költségként a Madách Kamara az utóbbi három évre számított fajlagos átlagát kapja és használhatja fel.

- Mácsai Pál vállalja, hogy ha produkcióinak látogatottsága működésének első tizenkét hónapjában (2001. 08. 2.2002. 08. 21.) hetvenöt százalék alá csökken, vállalkozási szerződése semmisnek tekintendő.

Azt gondolom, hogy a kísérlet sikerülni fog, s a Madách Kamarában kifejlődik egy új, szuverén művészeti entitás. Ezért is ajánlom meg a fenntartónak.

Ha sikeres az új program, 2003-2004 táján lehet gondolkozni a szubvenciómegosztásról a Győri Nemzeti Színház és a Győri Balett által kimunkált minta szerint. Így a fenntartónak lehetősége nyílik eltérő fejlesztésre és az önálló pályáztatásra.

Ha nem sikerül a kísérlet - er'e hitem szerint nem fog sor kerülni -, a szerződés semmissé válása után hasonló feltételekkel nyílt pályázatot írok ki a Madách Kamara művészeti vezetésére.

Részletek Kerényi Imre pályázatából

reggel is úgy gondoltam, inkább száradjon le a kezem, mint hogy Kerényire szavazzak.”

Ennek az utóbbi fél mondatnak oka van. Óráról órára változott a helyzet. A pályázók meghallgatása és a kérdések után Körmeny Ferenc elrendelte az ülés elején beharangozott „rövid szünetet”: „négy perc legyen”, mondta. Majd, mintha ^{Hadón} fújtak volna a nyolctagú SZDSZ-MSZP-frakció Schiffer^fel az élen elporzott a teremből, de még a folyosóról is.

„Ekkor volt az utolsó egyeztetés”, meséli később Körmeny Ferenc. Azt mástól

is tudom, ő csak megerősíti: „az előző délutánon Schiffer minden győzködése ellenére a próbaszavazáson négyenél többen nem voltak hajlandók Kerényire szavazni. De még a másnap reggelre összehívott újabb próbán is csak öten. En azt mond-tam, ha megvan a hat szavazat, akkor, egye fene, leszek a hetedik, a döntő. De ha nin-csen, én nem akarok Kerényire szavazni.” Riethmüller János SZDSZ-es képviselő még reggel is felvetette, hogy tartsák magukat az érvénytelenítéshez, és írják ki új-ra a pályázatot. „Nekem tetszett volna, ha

így történik. De Schiffer félt a szalagcímelektől, meg attól, hogy újra az történik, ami a Székely-féle pályázatnál: sokkal többen jelentkeztek az újból kiírt pályázatra", mondja Körmendy. Schiffer, mondják, mindent bevetett, hogy rábírja a frakciót Kerényi megválasztására, még Demszkyt is, mondván: azt üzeni a főpolgármester, hogy ne legyen botrány. Körmendy később kiigazítja: „Demszkynek fogalma sem volt az egyes esetek konkrét állásáról, a bizottság szerdai ülése előtti hétfőn tartott szokásos kabinetértekezletén annyit mondott, hogy »a bizottság döntésén belátása szerint, és ne legyen botrány«. Teljes képtelenség azt állítani, hogy Kerényi megszavazására gondolt volna."

Többekkel beszélve sem tudtam rájönni, miért az számít a bizottság köreiben a legnagyobb botránynak, ha egy színgazgatói pályázatot érvénytelenítenek és újra kiírják. Miért nem nagyobb botrány, ha adott esetben rosszul döntenek?

„Végül beadtuk a derekunkat - mondja Körmendy. - Mácsai Pálnak köszönhető - bíztunk benne."

„Nagyon odafigyelünk, hogy az önkormányzattal kötendő szerződésben minden olyan lényeges pont benne legyen, amely Mácsai Pált védi - teszi hozzá később Schiffer János. - A gyökeres változtatás feltételeit kell most megteremtenünk, ha már magát a változtatást nem lehet". „Mácsai a vállán vitte be Kerényit az igazgatói szobába". Ezt nem ő mondja, hanem én, ő csak rábólint. Nem így több képviselő; változatos formákban öntik szavakba, hogy Mácsai hogyan mentette meg Kerényinek az igazgatói széket. Es nemigen tudnak mit mondani arra, amikor megjegyzem: ezentúl a Madách Színház minden rossz előadásáért Mácsai Pált terheli a felelősség.

„A hároméves megbízás is jelzi: az utolsó három év ketyeg Kerényinek", hagyja rám Körmendy néhány nappal a szavazás után; és ugyanezt erősíti meg Schiffer János is. Magamban meg azt gondolom: három év múlva Kerényi hatvanéves lesz, legfeljebb nyugdíjba megy.

Az ülésen a négyperces szünetből félóra lett - majd a szavazás következett. Kerényi Imre pályázata kilenc igent kapott, két nemet,

AZ ÚJ FORDULÓJA

Az Új Színház igazgatói székére két pályázat érkezett: Márta Istváné és Alföldi Róberté. Már jóval a bizottság, de még a szakmai zsűri ülése előtt úgy lehetett tudni: nyitott a helyzet. Így tudta Márta István is, aki baráti szándékkal oda invitálta színházába Alföldi Róbertet, „kellemesen elbeszélgettünk három órát", nyilatkozta később; megmutatta neki, hogyan működik egy ilyen bonyolult gépezet; nem árt, ha tudja, mire vállalkozik.

A döntést - mint cikkem elején utaltam rá - nem a két személy, még csak nem is a két pályázat közti választás tette nehezzé, hanem a főntebb vázolt kontextus, a múlt, valamint a színház jelenlegi művészi színvonal.

Márta István szereti az Új Színházat a Székelytől örökölt némenklatúra jegyében a művészszínházak közt emlegetni (lásd la-

Döntően a Madách Színház színészeire számítok, akikben - tudom - él az igény és a képesség az elmélyült munkára.

Fontos tudni, hogy a változás eleinte nem látványos. Az első félévben csak két előadás látszik belőle, az első évad végére négy. A jelenlegi repertoár három év alatt fokozatosan cserélődik le: minden új előadással lekerül egy régi. A repertoár hosszú ideig szükségszerűen kétarcú lesz.

Elsődleges a művészi, szakmai fejlődés, hogy eredeti, hatásos hangot találjunk, amellyel felvehetjük a versenyt a főváros többi, nem szórakoztatóipari színházával. Ennek a munkának a főszereplői az új rendezők. Végso soron én is annak számítok, kilenc év óta nem rendeztem a Madách Színházban.

A második kiemelten fontos kérdés a közönség kicserélődésének ritmusa. Ritka szerencsés helyzet, hogy a Madách Kamarának sikeres repertoárja van, nem kell rettegni a kockázattól. Mindenképpen meg kell tartani a színház közönségének nyitottabb, kíváncsi részét, és természetesen érdeklődést kell kelteni új nézőkörben.

A program ismeretében a következő rendezők vállaltak munkát az első évadban: Eszenyi Enikő, Máté Gábor és Kolos István. En az első évben két előadást rendezek.

Az első évad legfontosabb feladata, hogy a társulat meg-, illetve visszaszerezze azokat a szakmai készségeket, amelyek alkalmassá teszik a második és harmadik évadtól a drámairodalom összetettebb műveinek megszólaltatására. A Madách Színház művészei az elmúlt években sikeres előadásokban vettek részt, a most következő munka azonban más hangoltságot igényel: erősebb koncentrációt, élénkebb kapcsolattartást, érzékenyebb gondolkodást és főleg színészi sablonok helyett több személyességet.

Úgy vélem, a fővárosban helye van olyan szórakoztató művészszínháznak, amelynek gondolkodását saját generációm tapasztalatai, műsorát a mi mondanivalónk határozza meg.

Részletek Mácsai Pál pályázatából

punknak adott interjúját, 2000. márciusi szám). A Katona és a Radnóti mellett kell megtalálni az azonos értékrendben a jellemző jegyeket - ezt állítja pályázatában is, melyből szívesen idéztünk volna, mert a maga nemében remekmű. A szakma bizonyos köreiben létezik a pályázatók egyfajta hierarchiája is, amelyen ez a munka igen előkelő helyen szerepelne. „Színes", a szó szoros értelmében képekkel dúsított; „szagos": esszéisztikus, szubjektív elemekkel díszített, mutatja a pályázó magas fokú érzékenységét az „emberi problémákra", a színház humánus vetületére; és „szélesvásznú": minden irányban alaposan kidolgozott, hemzseg a tényektől, adatoktól, lehangoló „objektivitástól". Az igazgató azonban nem járult hozzá ahhoz, hogy álláspontjának és helyzetének kifejtését a tőle vett idézetekkel erősítsük, ezért vagyok kénytelen olykor a zanzához, olykor a hiányos kommentárhoz folyamodni. (Alföldi Róbert engedélyezte a közlést.)

Az Új Színházat lassacskán már csak az igazgató s legfőljebb még a művészeti vezető Kiss Csaba sorolja a művészszínházak közé; a szakma az ilyen célzatú stúdió-előadásokkal együtt is inkább a szórakoztató bulvár meghatározás felé hajlik, hiszen a nagyszínpadon még a más sorsra esélyes daraboknál is ez a jellemző. S a Márta István által reklámozott nézettségi mutatók (ezeket is szívesen közöltük volna, hiszen imponálóak) szintén erre utalnak. Es itt kell kitérnem arra, amire nem tér ki a pályázat: a megfogalmazott célkitűzésekhez képest a művészi működés színvonalára (ha csak az a fettel szedett, kiemelt megjegyzés nem erre utal, amelyben az igazgató azt szögezi le úgy általában, hogy semmiféle nagyszabású PR-tevékenység nem pótolhatja a színház tartalmi hiányosság-

gait). Márta hosszan részletezi, milyen nagyszerű társulata van; még azt is hozzáfűzi, hogy az egységesítés folyamata nem fejeződött be egészen - arról azonban, hogy ennek az elkülönülésnek milyen hatása van az egyes produkciók színvonalára, nem szól. Közli például, hogy munkájukra hány cikk, kritika reflektált, de hogy ezek összképe milyen, azt nem részletezi.

Felhívja viszont az önkormányzat figyelmét arra, hogy milyen rossz az Új Színház - neve. Es javasolja, hogy inkább valamelyik nagy stílusztárol kellene elnevezni - például megint Arany Jánosról. E sorok írója jól emlékszik arra, amikor - három évvel ezelőtt - a színház frissen kirúgott előző vezetője, Székely Gábor azt szeretete volna, afféle „utolsó kívánságként", hogy nevezzék át az Új Színházat; tapadjon ez a név csak az ő (és csapata) munkálkodásához. Nem tették meg. Igaz, abban a pillanatban Mártáék nézőpontja is más lehetett: akkor az Új Színház név éppen egy értékes művészszínházat jelentett.

Nem mellékes, hogy a több mint százhusz oldalas pályaművet - kötve, illusztrálva - nem az Új Színház büdzséjéből, hanem Márta István saját zsebéből finanszírozták.

Alföldi Róbert pályázata nem érte el ilyen jó helyezést egy pályázatóri versenyen. Viszont a művészeti koncepció nem-csak hogy kiderül belőle, de szorosan következik Alföldi eddigi pályájából, látható rendezéseiből (lásd mellékelten). Látni azt is, hogy a fiatal művész körül csapat van - és bár neveket nem említ (érthető is ez, hisz még nem nyert), gazdasági és marketing-szakembert is tart készenlétben.

A szakmai zsűri fele-fele arányban ajánlotta igazgatónak - pontosabban bizottsági meghallgatásra - mindkét pályázót. Hárman

szavaztak Alföldre, hárman Mártára, egy ember pedig megosztotta szavazatát kettejük között. Es ez a fele-fele - ez most megér egy kis kitérőt. Az a három ember, aki Alföldre szavazott, a szakmai zsüri állandó tagja volt. Abból a háromból, akik Mártára szavaztak, ketten az Új Színház dolgozói. Rendben van, sőt, nagyon jó, hogy amikor egy színház a szakmai zsüriben terítékre kerül, jelen vannak a leginkább érintettek. Abban az esetben azonban, amikor az egyik pályázó a színház jelenlegi igazgatója, mélyesges ostobaság, hogy ők is szavaznak. „Ez a törvény”, mondja Schiffer is, Körmeny is; rossz törvény, vetem ellene.

Szücs Katalin, aki a bizottságnak minden jelöltről összefoglalta a szakmai zsüri véleményét, jelezni kívánta ugyanezt a képtelenséget. Tehát elmondta, amit én fentebb leírtam. Körmeny pedig azonnal rendreutasította - „mindegy, ki szavazott, egyik olyan, mint a másik”. Összekacsintós kis közjáték volt ez kettejük közt, ki-ki a dolgát tette - a bizottság, ha akart, érthetett volna belőle. Szücs Katalin elmondta továbbá, hogy a zsüri véleménye szerint Alföldi pályázata izgalmasabb színházat ígér, noha természetesen nem lehet lesöpörni Márta színházának nézettségi és egyéb mutatóit sem.

A Schiffer-féle magántanácsadók közül többen tartották jobbnak Alföldit az Új Színház igazgatói posztjára, mint Márta Istvánt. De akik Alföldit tartották jobbnak, azok is méltányolták Márta eredményeit - itt válik fontossá Schiffer „százalékos” szavaztatása. „Nehéz és hálátlan munka a színigazgatóé; hálásnak kell lennünk annak, aki végül is elvállalja”, indított messziről Szinetár Miklós. „Ha rajtam múlna a döntés: engem Alföldi színház jobban érdekel. Mártának viszont vannak már eredményei”, tette hozzá. „Márta István esszéisztikus hatáselemekkel bőszegesen felnövesztett pályázata joggal érvelt a kontinuitás remélhető pozitív következményeivel. A társulat jelenlegi erényeit és eredményeit ügyesen felnagyítva, a gondokat elfedve alakította a »megérdemlünk még egy ciklust« elgondolás pozícióit. Alföldi Róbert karcosabb, de szakszerű koncepciója friss európeai szellemiséget, Márta érthetetlenül alulkínáló előadásszámával szemben több játékos alkalmat és valamivel nagyobb bevételt körvonalozott, hátrországa sem rosszabb, mint Márta médiatámogatottsága és egyéb kapcsolatai. Igen valószínű azonban, hogy Márta (már részint bizonyítottan) alkalmasabb vagy legalábbis taktikusabb színházvezető, mint amilyen (részint eddigi közszerepléseiből is megítélhetően) a jóval fiatalabb Alföldi lenne. A két pályázatot lényegében holtversenybe állítottam, de ezen belül hatvanegyen százalékos arányban Alföldiét preferáltam”, mondja Tarján Tamás.

Volt persze, aki egyértelműen és kizárólagosan voksolt. „Alföldi szappanbuborékgyáros. Semmi komolyan vehető stratégiai tevékenység nem áll mögötte. Felszínes divatjelenségek pedig nem határozhatnak meg egy színházat”, mondta Babarczy László.

Schiffer János saját véleményének erős szakmai megtámogatottságát Babarczytól nyerte el. Ezt akarta hallani - és ezt akarta képviselni ő is, ha nem is így, de úgy, hogy Márta maradjon. „Az Új Színházban három éve volt egy nagy változás - én azt is erősen

ellenéztem, mondván: Székely Gábornak még egy ciklust kellett volna kapnia, minden probléma ellenére. Nem tartom felelős intézkedésnek az újabb változtatást akkor, amikor a színház még nem tudta kifutni magát. Nem lenne szerencsés most újra kitenni ugyanennek a színházat. És akiket megkérdeztem, hezitáltak ugyan, de azért többnyire elfogadták, sőt hajlottak erre a véleményre.”

Alföldi a szóbeli meghallgatáson idegesen, de azért határozottan és magabiztosan beszélt; a kérdésekre öntudatos válaszokat adott. Elmondta, hogy a pályázatában vázolt feladatkörök mögött konkrét személyek vannak, akiket megkímélne a lehetséges kellemetlenségektől, ezért nem közli a nevüket. Az általa tervezett strukturális változtatások egy Európában csöppet sem ritka színházi modell jellegzetességei. Erősítené a művész-színházi jellegét, szorgalmazná a klasszikus művek korszerű színrevitelét.

A kérdések sorát Hont András fideszes képviselő kezdte, méghozzá azzal, hogy „bármilyen lesz is a döntés, az ő szíve máris vérzik” (ekkor lehetett biztosan tudni, mi lesz a döntés, hiszen ugyanezt Mártánál is elmondhatta volna). Aztán hozzátette, hogy Alföldinek „mindenképpen helyet kell találni” (pláne). Ugyanezt hangsúlyozta Horváth László MDF-es képviselő is, de hogy kérdése is legyen, azt tudakolta Alfölditől, miből fizetné ki a külföldi rendezőket. Kovács Zsolt a MIÉP színeiben a művészet szintéziséről mondott valamit; Hiller László MSZP-s képviselő pedig megkérdezte, miért épp az Új Színházban képzelet el a saját színházat Alföldi Róbert. Aki erre a kérdésre azt felelte, hogy már három éve gondolkodik erről, ezt ismeri a legjobban. Hont András ismét jelentkezett, és nyíltan azt firtatta, megfélemlene-e egy másik színház is Alföldinek. Némi zavar támadt a kérdés érthetősége körül, de Alföldi elég egyértelműen elutasította az alkudozást. Körmeny Ferenc az iránt érdeklődött, vajon mihez kezdene Alföldi a jelenlegi társulattal -- a pályázó azt felelte, körülbelül nyolc hó-nap állna a rendelkezésére ahhoz, hogy fel-mérje a lehetőségeket, és egyeztessen a színészekkel.

Márta István először is elnézést kért a bizottságtól, amiért ilyen hosszú pályázat elolvasására kényszerítette őket. „Visszaszereztük a fizető közönséget”, jelentette be; igyekezett az ő kinevezését megelőző korszakhoz képest hangsúlyozni az elért eredményeket. A dolog természete és a színház művészi állapota okán nyilvánvalóan a számok és mutatók sorjázta: sűrűn elhangzott: „megújítottuk, megnyitottuk, elindítottuk, visszaszereztük, új elem, egyedülálló”. Még a remek lehetőséget - a balettintézet pincéjében létesíthető stúdiószínház - is sikerült úgy bejelentenie, hogy inkább visszaszereztük, semmint vonzó. Erezhette, aki figyelt: Márta itt keményen küzdött, nagy tétért, minden eszközzel.

De eredményesen: tíz igen szavazatot kapott. Hárman szavaztak Alföldre. Körmeny Ferenc, a bizottság elnöke, Hont András, a Fidesz és Horváth László, az MDF képviselője. A szavazás eredményének kihirdetése után mindenki felállt, kifelé, hátrafelé tülekedett, jókora zűrzavar támadt a teremben. Alföldinek többen kondoleáltak, Mártának többen gratuláltak. A Kerényi-mentő Mácsai Pál, a Madách Kamara új igazgatója

pedig egy meleg kézszorítás kíséretében azt mondta Alföldinek, szeretné, ha csinálna valamit a színházában. En ezt teljesen illetéktelenül és egészen véletlenül azért hallottam, mert ott álltam a közelükben. De ez tetszett a legjobban.

A szavazatok nem a pártok mentén oszlottak meg, hanem összevissza. A politika nem nyomakodott előtérbe. Már majdnem azt lehetett hinni, amit többen is - köztük Schiffer, Körmeny - állítottak, hogy ezúttal nem politikai döntések születtek; „és különben is”, tette hozzá Schiffer János, „senkinek nem lehet pártfegyelemre hivatkozva megparancsolni, hogyan szavazzon. Csak meggyőzni lehet - ha lehet.” Ugyanakkor a Városháza folyosóin többfelé mesélik - és az érintett sem cáfolta -, hogy Hont Andrásnak, a bizottság egyetlen fideszes tagjának odatelefonált Várhegyi Attila, hogy Márta Istvánra kell szavaznia. Az ő lelkiismerete azonban Alföldit súgta. Mivel tudta, hogy a Várhegyinek tetsző döntéshez az ő szavazatára nincs szükség, megtehette, hogy a lelkiismerete szerint szavaz. Ha számított volna az ő szavazata is, biztosan nem tesz ilyet - van ő annyira pártkatona, hogy nem. Így szól a történet.

Es maga hogyan szavazott volna, ha a maga szavazata dönt? - kérdezem Körmeny Ferencről. Felnevet, aztán elgondolkodik. „Jó egzisztenciális kérdés. Nem tudom.”

A BIZONYÍTVÁNY

A döntések után a napisajtóban gyorsan megképződött a sommás vélemény: a bizottság voltaképpen nem csinált semmit. Lett hozzá indoklás is: a fenntartó nem mer változtatni - még ha akarna sem --, mert fél a szakmától (főleg annak erős embereitől) meg a sajtótól.

Lehetett volna nagyobb változás, ha ennek a nyomásnak akarunk megfelelni - mondja Schiffer János. - De akkor is csak az Új Színház esetében. Meglepett, hogy ilyen kevesen pályáztak. Alföldin kívül sehol nem látom a fiatal színházcsinálók ambiciózus fellépését.

Ellene vetem, hogy Alföldi is hiába lépett fel; ilyen alapon akár érthető is, hogy nem tesz ki magukat többen egy-egy jókora pofonnak. Schiffer állítja, hogy nem így van; illetve nem így lenne, ha például a Vígszínházra érkezett volna lehetséges pályázat. A Madách Színháznál történeteket pedig változásnak tartja. Szerinte sikerült egy nagyobb változás előfeltételeit megteremtíteniük. Es jelezték véleményüket a Vígszínház, de még inkább az Új Színház esetében.

Körmeny Ferenc is hasonlóan látja, csak erősebben fogalmaz. „Szakmailag is védhető és indokolható, hogy Márta kapott még három évet” - mondja. „Marton esetében is jeleztük, hogy változtatni akarunk; Kerényi színháza pedig most fog elindulni egy új úton, legalábbis részben. A Madách esetében egyszerűen nem kínálkozott ennél jobb